

caused by impaired vision, hearing, speech, movement, and other organs, which cause a certain degree of severity of restriction to independence in all circumstances of life, obviously, there are significant difficulties for full participation of a person with disabilities in proceedings. The necessity of normative regulation of the procedure of pre-trial investigation and court proceedings against accused-disabled people and the need to include in the Criminal Procedure Code a separate section on the organization and implementation of criminal proceedings in special criminal proceedings against persons with disabilities are substantiated.

Keywords: *disability, person with a disability, criminal procedural form, criminal procedural guarantees.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-328-334

Олександр КРИВОПУСК©

фахівець

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ КРАДІЖОК З РУХОМОГО СКЛАДУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

У статті досліджено криміналістично-значущі особливості способів вчинення крадіжок з рухомого складу залізничного транспорту. Увага приділяється опису способів, з'ясуванню їх особливостей, визначенню факторів, які впливають на їх формування, на підставі чого здійснено їх систематизацію. В статті розкрито основні способи вчинення крадіжок вантажів з рухомого складу залізничного транспорту.

Ключові слова: *кримінальні правопорушення, крадіжка, спосіб вчинення крадіжки, рухомий склад, залізничний транспорт.*

Постановка проблеми. У зв'язку з ухваленням Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування органів внутрішніх справ» від 12.02.2015 року фактично було ліквідовано органи транспортної міліції [1]. На виконання зазначеного Закону України МВС України було видано низку відповідних наказів щодо ліквідації управлінь МВС на залізницях, що призвело до збільшення випадків кримінальних правопорушень, пов'язаних з розкраданням як залізничної інфраструктури, так і розкраданням вантажів та особистих речей. Після ліквідації управлінь МВС на залізницях та підпорядкованих ним структурних підрозділів повноваження щодо досудового розслідування кримінальних проваджень за фактами вчинення кримінальних правопорушень, які було скоєно на об'єктах залізничного транспорту, були передані до територіальних підрозділів ГУНП. Зі свого боку, слідчі територіальних підрозділів під час проведення досудового розслідування нерідко стикаються з проблемами, пов'язаними з недостатністю інформації про способи вчинення кримінальних правопорушень вказаної категорії, що впливає на стан інформативного наповнення, і як наслідок, відображається на якості розслідування.

Проаналізувавши статистичні дані щодо кількості крадіжок на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту треба зазначити, що кількість цих правопорушень постійно зростає, зокрема: у 2016 році зареєстровано 3761 випадків; у 2017 році – 5110; у 2018 році кількість зареєстрованих фактів збільшилася до 5327 випадків. У пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за втручання в діяльність залізничного транспорту», направленої міністром інфраструктури України до Верховної Ради України, зазначається, що протягом 2019 року регіональними філіями АТ «Укрзалізниця» було зафіксовано 25957 розукомплектованих вантажних вагонів. За

© О. Кривопуск, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4889-5205>

k_ksmp@dduvs.in.ua

фактами виявлення розукомплектувань вантажних вагонів протягом 2019 року працівниками АТ «Укрзалізниця» було направлено 10953 письмових звернень до територіальних органів Національної поліції України.

За останні декілька років ситуація у сфері безпеки на залізничному транспорті значно погіршилася через низку причин об'єктивного характеру. Протиправні дії щодо залізничної інфраструктури, розкрадання вантажів та умисні руйнування і пошкодження елементів залізничної інфраструктури та рухомого складу набули катастрофічних масштабів. Щорічно фіксується значне збільшення кількості випадків несанкціонованих втручань, а сума завданих збитків з 75 млн грн у 2017 році зросла до понад 176 млн грн за підсумками 2018 року. Протягом 2019 року злочинними посяганнями на об'єкти інфраструктури залізничного транспорту завдано збитків на суму 213,8 млн грн. За статистикою 54 % таких втручань кваліфікуються як кримінальні правопорушення. Лише незначна кількість незаконних втручань у діяльність залізничного транспорту доходить до розгляду судовими інстанціями та винесення відповідного рішення. Зокрема, в 2017 році до суду скеровано 172 кримінальні провадження за фактами незаконного втручання в діяльність залізничного транспорту, у 2018 році – 176 кримінальних проваджень, а за підсумками 2019 року до суду скеровано 429 кримінальних проваджень.

Треба зазначити, що основними об'єктами правопорушення є вантажні вагони, залізнична колія, засоби автоматичного керування рухом поїздів та зв'язку, а також пристрої та обладнання, що виготовлені з чорних та кольорових металів. Це призводить до створення аварійно-небезпечних ситуацій, порушення стабільної роботи залізничного транспорту, невиконання графіків руху поїздів та інших негативних наслідків.

Отже, без володіння посадовими особами органів Національної поліції України інформацією про основні способи, за допомогою яких вчиняються кримінальні правопорушення, пов'язані з розкраданням на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту, процес досудового розслідування кримінальних проваджень значно ускладнюється, а в деяких випадках взагалі унеможливується.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Спосіб вчинення злочину, у тому числі й крадіжок, неодноразово розглядався у наукових працях Р. Белкіна, А. Волобуєва, В. Гавло, В. Гаєнка, М. Даньшина, Г. Зуйкова, В. Колмакова, О. Курман, О. Мусієнко, В. Образцова, Т. Охрімчук, Т. Пазинич, А. Селіванова, Н. Яблокова та інших учених.

Серед наукових праць зустрічаються й ті, в яких безпосередньо розглядаються способи вчинення злочинів, пов'язаних із розкраданням вантажів на залізничному транспорті, які досліджувалися К. Чаплинським, І. Пирогом, В. Оперук та ін. Однак деякі питання потребують додаткового висвітлення у зв'язку із зміною способів вчинення цих кримінальних правопорушень та постійними реформаційними процесами.

Метою статті є аналіз наданих в юридичній літературі підходів до трактування способу злочину, надання характеристики способам вчинення крадіжок вантажів, які перевозяться залізничним транспортом, здійснення їх класифікації.

Виклад основного матеріалу. Спосіб скоєння кримінального правопорушення є одним з головних елементів криміналістичної характеристики і становить найбільший обсяг криміналістичної інформації, який в подальшому дає змогу слідчому, дізнавачу зорієнтуватись в події кримінального правопорушення, визначити найбільш ефективні методи розкриття та розслідування правопорушення, висунути необхідні версії та ініціювати проведення необхідних експертиз. Згідно із статтею 91 КПК України в кримінальному провадженні підлягають доказуванню подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення) [2]. Натомість законодавець не надає чіткого визначення способу вчинення кримінального правопорушення.

Аналіз юридичної літератури показав, що немає єдиного визначення терміна «спосіб вчинення злочину» і також відсутня його уніфікована структура.

Пропонуємо розглянути найбільш поширені підходи науковців щодо визначення способу вчинення злочину.

В. Сташис і В. Тацій визначають спосіб вчинення злочину як сукупність прийомів і методів, що використовуються під час вчинення злочину [3, с. 123]. Однак ми вважаємо, що цей підхід не розкриває в повному обсязі форми прояву протиправного діяння.

Зі свого боку, О. Дуров та М. Хавринюк визначають, що «спосіб» – це форма прояву кримінально караного діяння, інакше кажучи, послідовність прийомів і методів, які використовує винний для вчинення умисного кримінального правопорушення (насильство, обман, зловживання довірою, використання безпорадного стану потерпілого, використання службового становища тощо) [4, с. 180].

О. Литвинов визначає «спосіб вчинення злочину» як конкретні прийоми, що використовуються винним для вчинення суспільно небезпечного діяння. У науці заведено вважати, що спосіб вчинення злочину співвідноситься із суспільно небезпечною дією як форма та зміст, тобто є певною організаційною ланкою цілеспрямованої поведінки людини й може змінюватись залежно від конкретних умов [5, с. 114].

На нашу думку, вказаний підхід до визначення способу є більш доцільним та більш докладно розкриває його зміст. Однак наведені вище твердження не приділяють уваги та не розглядають способи приховування кримінального правопорушення.

В. Вандишев вказував на те, що спосіб приховування злочину може бути як самостійним елементом, так і частиною способу злочину залежно від наявності чи відсутності єдиного злочинного замислу, який охоплює всі стадії злочинної діяльності [6, с. 49–50]. Однак ми є прихильниками повноструктурної структури способу вчинення кримінального правопорушення. Тому пропонуємо взяти за основу визначення способу вчинення кримінального правопорушення, який наданий Г. Зуйковим, Е. Курановою, І. Герасимовим, які зазначають, що «спосіб» – це комплекс дій з підготовки, скоєння та приховування злочину, визначений винними відповідно до мети, а також залежно від умов, в яких реалізувався злочинний замисел [7, с. 165].

Проаналізувавши судово-слідчу практику та низку джерел наукової літератури, треба зазначити, що до найбільш поширених дій, спрямованих на підготовку до вчинення кримінального правопорушення на об'єктах залізничного транспорту, треба віднести:

– вибір об'єкта (типу рухомого складу), з якого передбачається вчинення крадіжки вантажу, збирання інформації про об'єкт, тобто одержання відомостей про характер вантажу, що перевозиться залізничним транспортом, умови його охорони, а також обстановку, в якій має бути вчинена крадіжка;

– підбирання співучасників, які володіють певними професійними навичками, відомостями про роботу залізничного транспорту (місця дислокації рухомого складу, розклад руху або інші відомості), мають злочинний досвід, канали збуту вкраденого, транспортні засоби, інструменти та приладдя або інші навички чи інформацію, необхідну для вчинення кримінального правопорушення;

– підшукування знарядь злому або іншого подолання перешкод, транспортних засобів для пересування і перевезення вкрадених матеріальних цінностей;

– підготовка місць зберігання вкраденого майна (складські чи інші господарські приміщення, за місцем проживання або роботи учасників вчинення злочину);

– розподіл ролей серед співучасників вчиненого кримінального правопорушення, підготовка неправдивого алібі;

– дії службових або посадових осіб, що зовні нагадують недбале виконання ними службових функцій, а натомість є підготовкою до крадіжки. До числа таких дій можна віднести: не встановлення запірно-пломбувальних пристроїв або порушення правил їх установки; недбале закриття люків цистерн піввагонів або дверей вагонів; недоброякісне маркування вантажів, що в середині піввагонів; несанкціоноване зниження швидкості або повна зупинка машиністом рухомого складу в місці вчинення крадіжки; направлення службовими або посадовими особами залізничних станцій вагонів (піввагонів, цистерн, платформ) на «віддаленні» колії та парки станцій, тим самим «полегшуючи» вчинення злочину; безпідставне або формально зумовлене «зняття» охорони з охоронюваних об'єктів.

Проаналізувавши судово-слідчу практику та кількість звернень до підрозділів Національної поліції, треба зазначити, що до найбільш поширених кримінальних правопорушень на об'єктах залізничної інфраструктури належать розкрадання вантажів, які перевозяться рухомим складом.

У науковому колі до найпоширеніших способів вчинення таких кримінальних правопорушень відносять такі:

– крадіжки вантажів за умов вільного доступу (до числа таких вантажів можуть належати: будівельні матеріали, верстати, обладнання, автотранспортна та

сільськогосподарська техніка, промислові машини, станки та інші предмети, які з тих чи інших міркувань робітників залізничної станції неможливо (чи недоцільно) розміщати в закритих сховищах, і тому вони розміщуються на відкритих завантажувальних майданчиках, а під час перевезення – на відкритих залізничних платформах);

– крадіжки через двері вагона (контейнера) шляхом пошкодження пломб та замикаючих пристроїв;

– крадіжки вантажів із вагона, контейнера, тари шляхом їх пошкодження;

– крадіжки через люки вагонів;

– крадіжки вантажів шляхом відтиснення дверей;

– крадіжки шляхом просвердлювання вагона;

– крадіжки за участю машиністів тепловозів (електровозів);

– крадіжки із контейнерів без порушення цілості пломб та обшивки;

– крадіжки з використанням вагового господарства;

– крадіжки вантажів шляхом вивезення вагонів зі станції;

– крадіжки з використанням підроблених документів;

– крадіжки вантажів шляхом створення залишків вантажу;

– крадіжки рідких вантажів з цистерн [8, с. 68].

Звісно, вказаний перелік не є вичерпним залежно від часу, особливостей обстановки, місця, предмету посягання, наявності чи відсутності охорони, виду об'єкту рухомого складу (вагон, піввагон, платформа) та інших чинників вони можуть змінюватись.

Аналізуючи способи вчинення крадіжок на залізниці, вважаємо найбільш прийнятну класифікацію способів розкрадань вантажів з рухомого складу, надану К. Чаплинським, І. Пирогом, В. Єфімовим, А. Захарком, В. Литвиновим, О. Дячкіним, які пропонують таку класифікацію:

1. Залежно від джерел розкрадань розрізняють: викрадення з критих вагонів, з контейнерів, з піввагонів і платформ, з цистерн, з ізотермічних вагонів та інших спеціальних вагонів.

2. Залежно від операції технологічного процесу перевезення вантажів вони поділяються на: розкрадання під час завантаження вантажу у вагон; під час формування та відправлення складу; під час операцій, що проводяться під час прямування; під час прийому та розформування складу; в період розвантаження вантажу з вагона. Зі свого боку, під час руху може здійснюватись розкрадання при комерційному огляді, технічному та іншому обслуговуванні вагонів; усуненні комерційного браку та інших несправностей; сортуванні вагонів; сортуванні відправок, що перевозяться в збірних вагонах; під час інших операцій.

3. За місцем вчинення злочину вони поділяються на: викрадення на станціях, роз'їздах, в обгінних пунктах, на перегонах. В останньому випадку вони поділяються на розкрадання з рухомого складу, під час стоянки рухомого складу у прохідного або вхідного світлофора та в інших місцях.

4. Залежно від впливу на рух складу вони поділяються на розкрадання, пов'язані з зупинкою потягу й на ті, що не впливають на рух [9, с. 19].

Як показав аналіз судово-слідчої практики та опитування респондентів, розкрадання вантажів за участі посадових та службових осіб АТ «Укрзалізниця» характеризуються дещо іншими способами, до найтипівіших треба віднести такі: 1) складання фіктивних комерційних актів на неіснуючу нестачу, псування або пошкодження вантажу; 2) складання декількох підроблених комерційних актів при масових перевезеннях вантажу; 3) складання підроблених комерційних актів на вантаж, що надійшов на станцію призначення з попутним комерційним актом або актом загальної форми, складеним на шляху прямування; 4) складання актів загальної форми на завідомо неіснуючу нестачу; 5) фальсифікація позначок у накладних про нестачу вантажу в межах норм природних втрат; 6) приховування надлишків вантажу, виявлених під час розвантаження; 7) завищення або заниження ваги вантажу (тари) в супровідних документах; 8) знищення супровідних документів або фальсифікація їхнього змісту; 9) присвоєння невитребуваних і безгосподарних вантажів; 10) фабрикування документів на одержання вантажу тощо.

У структурі способу вчинення кримінального правопорушення важливе місце посідають й дії із приховування. Законодавець не дає чіткого визначення «Приховування злочину», у зв'язку з чим виникає велика кількість різних підходів до надання

визначення «приховування злочину».

Проблеми приховування злочинів висвітлювали у своїх працях такі вчені-криміналісти: Р. Белкін, В. Карагодін, В. Коновалова, В. Лавров, І. Лузгін, Г. Мудьюгін, В. Овечкін, В. Шепітько. Однак звернемо увагу на думку Б. Рибнікова, який вважає приховування злочину «діяльністю особи, спрямованою на утаювання відомих їй фактів і обставин вчиненого злочину» [10, с. 412–419]. На нашу думку, це твердження не розкриває в повному обсязі суті та значення приховування злочину і є дещо стислим.

Більш вдалими вважаємо визначення, запропоноване Г. Мудьюгіним, який зазначає, що приховування злочину – це комплекс дій злочинця з метою ухилення від відповідальності за вчинене. Ці дії можуть бути спрямовані на приховування: самої події злочину, її злочинного характеру, участі у ньому злочинця [11, с. 60–85].

Висновки. Проведений аналіз судово-слідчої практики стосовно крадіжки вантажів рухомого складу надає змогу констатувати, що до способів приховування здебільшого вдаються особи з числа працівників структурних підрозділів залізничної інфраструктури.

Найчастіше для приховування ознак вчинення крадіжки на об'єктах залізничної інфраструктури і рухомого складу використовують такі способи:

– навішування раніше розкритих запірно-пломбувальних пристроїв (ЗПП). Цей спосіб приховування застосовувався тоді, коли ЗПП встановлювався з порушенням правил і згодом був відкритий, а також тоді, коли злочинці використовували спосіб так званого неруйнуючого розкриття ЗПП;

– навішування цілих (раніше не зламаних) ЗПП. Цей спосіб використовувався у разі розпилу «вушок» дверних накладок, коли через проріз, що утворився, знімають ЗПП, а після крадіжки матеріальних цінностей з вагона його ставлять знову, а пошкодження маскують. Також до способу навішування цілих (нових) ЗПП злочинці вдаються у випадках, коли при їх знятті використовувалися способи, що призвели до його повного руйнування. У цих випадках злочинці замість зірваного з вагона і вже зруйнованого ЗПП підвішують інший, цілий, попередньо знищивши на ньому відбитки окремих літер, цифр та/або виправивши їх на ті знаки індивідуального контрольного номера, що були на розкритій пломбі-засуві;

– забивання просвердленого отвору в кузові вагона різними предметами;

– заміна осей дверної петлі контейнера. У разі використання цього способу приховування стару вісь зрубують, відчиняють двері, не порушуючи запірно-пломбувального пристрою, викрадають вантаж, а потім ставлять нову вісь, що містить дві частини, одна з яких угвинчується в іншу;

– укриття вантажів з пошкодженим пакуванням під цілими пакетними вантажами;

– маскуванню порушеної тари – цей спосіб приховування містить декілька етапів.

Перший етап полягає в тому, що для збереження колишньої ваги й обсягу вантажу в тару вкладають різні сторонні предмети. На другому етапі – забивання порушень цілісності тари. Після вчинення крадіжки витягнені дошки кріплять на свої місця. Віджату сталеву пакувальну стрічку прикріплюють до тари або знімають і за допомогою ручної окантувальної машинки здійснюють нову обв'язку пакета (шухляди). М'яка тара забивається шляхом ретельного штопання розпоротих швів. Для картонної тари характерне переклеювання етикеток, контрольних, бандерольних стрічок з крафт-паперу на місце розкриття тари;

– установка вибитої осі вушка люка в первісне положення;

– закріплення відкидних болтів кришки верхнього люка на попередні місця.

Отже, спосіб вчинення крадіжок вантажів з рухомого складу являє собою центральну ланку в складі криміналістичної характеристики цієї категорії кримінальних правопорушень та дозволяє отримати уявлення про подію, характер поведінки злочинця та її відображення у вигляді слідів і відповідно визначити оптимальні шляхи вирішення завдань кримінального судочинства.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування органів внутрішніх справ : Закон України від 12.02.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/193-19#Text>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
3. Кримінальне право України. Загальна частина : підруч. для студ. / за ред. В. В. Сташиса і В. Я. Тація. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 452 с.

4. Кримінальне право : навч. посібник / за заг. ред. О. О. Дудорова та М. І. Хавронюка. Київ : ВАІТЕ, 2014. 944 с.
5. Кримінальне право України. Загальна частина : підруч. / за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 428 с.
6. Вандышев В. В. Роль и значение виктимологических данных в системе факторов, обуславливающих способы сокрытия краж личной собственности. *Криминалистическая сущность, средства и методы установления способа сокрытия следов преступления*. Москва : Академия МВД СССР, 1987. С. 49–50.
7. Куранова Э. Д. Об основных положениях методики расследования отдельных видов преступлений. *Вопросы криминалистики*. 1962. № 6–7. С. 151-166.
8. Петрунев В. П. Расследование краж грузов, совершенных на подвижном составе железнодорожного транспорта. Москва : МВД СССР ВНИИЮ, 1973. 62 с.
9. Чаплинський К. О., Пиріг І. В., Єфімов В. В. та ін. Порядок та особливості документування та досудового розслідування розкрадань вантажів на залізничному транспорті. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 80 с.
10. Рыбников Б. Б. Проблема сокрытия преступлений и ее место в советской криминалистике. *Криминалистический сборник*. Рига, 1972. С. 412–419.
11. Мудьюгин Г. Н., Васильев А. Н., Якубович Н. А. Построение и проверка версий. Планирование расследования преступлений. Москва : Юр. лит., 1957. 197 с.

Надійшла до редакції 09.01.2022

References

1. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo reformuvannia orhaniv vnutrishnikh sprav [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Reform of Internal Affairs Bodies] : Zakon Ukrainy vid 12.02.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/193-19#Text>. [in Ukr.].
2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 roku [Criminal Procedure Code of Ukraine of April 13, 2012]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukr.].
3. Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna [Criminal law of Ukraine. The general part] : pidruch. dlia stud. / za red. V. V. Stashysa i V. Ya. Tatsiya. Kyiv : Yurinkom Inter, 2007. 452 p. [in Ukr.].
4. Kryminalne pravo [Criminal Law] : navch. posibnyk / za zah. red. O. O. Dudorova ta M. I. Khavryniuka. Kyiv : VAITE, 2014. 944 p. [in Ukr.].
5. Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna [Criminal law of Ukraine. The general part] : pidruchnyk / za zah. red. O. M. Lytvynova. Kharkiv : Pravo, 2020. 428 p. [in Ukr.].
6. Vandyshhev, V. V. (1987) Rol i znachenie viktimologicheskikh dannyyh v sisteme faktorov, obuslovlivayushih sposoby sokrytiya krazh lichnoj sobstvennosti [The Role and Significance of Victimological Data in the System of Factors Determining the Methods of Concealing thefts of Personal Property]. *Kriminalisticheskaya sushnost, sredstva i metody ustanovleniya sposoba sokrytiya sledov prestupleniya*. Moskva : Akademiya MVD SSSR, pp. 49–50. [in Russ.].
7. Kuranova, E. D. (1962) Ob osnovnykh polozheniyah metodiki rassledovaniya otdelnykh vidov prestuplenij [On the main provisions of the methodology for investigating certain types of crimes]. *Voprosy kriminalistiki*. № 6–7, pp. 151-166. [in Russ.].
8. Petrunov, V. P. (1973) Rassledovanie krazh грузов, sovershennykh na podvizhnom sostave zheleznodorozhnogo transporta [Investigation of thefts of goods committed on the rolling stock of railway transport]. Moscow : MVD SSSR VNIYu, 62 p. [in Russ.].
9. Chaplynskyi, K. O., Pyrih, I. V., Yefimov, V. V. et al. (2017) Poriadok ta osoblyvosti dokumentuvannia ta dosudovoho rozsliduvannia rozkradan vantazhiv na zaliznychnomu transporti [The procedure and features of documentation and pre-trial investigation of theft of goods on rail transport]. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 80 p. [in Ukr.].
10. Rybnikov, B. B. (1972) Problema sokrytiya prestuplenij i ee mesto v sovetskoj kriminalistike [The problem of concealing crimes and its place in Soviet criminology]. *Kriminalisticheskij sbornik*. Riga, pp. 412–419. [in Russ.].
11. Mudyugin, G. N., Vasilyev, A. N., Yakubovich, N. A. (1957) Postroeniye i proverka versiy. Planirovaniye rassledovaniya prestuplenij [Building and checking versions. Crime investigation planning]. Moscow : Yur. lit., 197 p. [in Russ.].

ABSTRACT

Oleksandr Kryvopusk. Methods of committing theft from railway vehicle rolling stock. The method of committing a criminal offense is one of the main elements of forensic characteristics and provides the largest amount of forensic information, which further allows the investigator, investigator to navigate the criminal offense, determine the most effective methods of detection and investigation of the offense, put forward the necessary versions and initiate expertise. The legislation of Ukraine states that the events of a criminal offense (time, place, manner and other circumstances of the commission of a criminal offense) are subject to proof in criminal proceedings. Instead, the legislator does not provide a clear definition of how to commit a criminal offense.

The article is devoted to the study of forensically significant features of the methods of theft from

railway rolling stock. Attention is paid to the description of methods, clarification of their features, identification of factors that affect their formation, on the basis of which they are systematized. During the consideration of this issue, the approaches of various scientists to the definition of «methods of committing a criminal offense» Have been considered, the article reveals the main ways of stealing goods from railway rolling stock. The article reveals the main elements of the method of committing a criminal offense, namely the content, stages and main elements of preparation for the commission of a criminal offense. The variety of methods of direct commission of criminal offenses related to theft of goods during transportation by rail is described and described, the methods most often used by criminals to commit theft from rail transport are listed. The article also provides a complete classification of methods of committing criminal offenses and reveals one of the main elements in the structure of the method of committing a criminal offense – actions aimed at hiding the traces of a criminal offense. The definition of «concealment of traces of a criminal offense» is given, the most typical ways of concealment of criminal offenses are revealed.

Keywords: *criminal offenses, theft, method of theft, rolling stock, railway transport.*

УДК 334.02

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-334-340

**Олександр
НЕКЛЕСА**©
викладач

**Денис
ЮР'ЄВ**
викладач

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPOPУШЕНЬ ІЗ САМОВІЛЬНОГО ЗАЙНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

Зазначено, що самовільне зайняття земельної ділянки, а також будівництво на такій ділянці є досить поширеним видом кримінального правопорушення проти власності, за вчинення якого шостим розділом Кримінального кодексу України передбачена кримінальна відповідальність (ст. 197-1 КК України). Акцентовано на тому, що у 2007 році з метою вдосконалення системи державного управління земельними ресурсами, контролю за їх використанням та охороною Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки» (далі – Закон). Надано увагу тому, що метою внесення змін до чинного Кримінального кодексу України стало посилення відповідальності за порушення земельного законодавства як на території населеного пункту, так і за його межами, оскільки ефективність застосування санкцій за самовільне зайняття земельної ділянки, передбачених лише Кодексом України про адміністративні правопорушення, була низькою, а цей вид правопорушення набував все більшого поширення, оскільки особа розуміла, що за самовільне будівництво або зайняття ділянки землі понесе адміністративне стягнення у вигляді штрафу, бо іншої відповідальності не було передбачено. Вказано на неможливості реально вплинути на таку негативну тенденцію лише адміністративними заходами реагування. Наголошено, що адміністративна відповідальність, яка передбачена сьогодні ст. 53-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, також не зупиняє правопорушників від протиправних дій, адже сума штрафу є недостатньо економічно обґрунтованою для сьогодення та доступна для суб'єктів правопорушення. Провідним аспектом

© О. Неклеса, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9572-9600>
sanuzh@ukr.net

© Д. Юр'єв, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7251-9114>
densyao77@gmail.com